

N:o 104.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 14 maj 1891.

— — — — Andra Kammaren — 14 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående utredning rörande
möjlighet för mindre bemedlade att bilda egna jordbruk.*

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtanden n:is 1 och 15.)

(Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 4) utlåtande n:o 20.)

Till Konungen.

Hos Riksdagen har i afgifna motioner framhållits önskvärdheten af en utredning, huru vida genom statmagternas försorg tillfällen kunde beredas för obemedlade eller mindre bemedlade att på lämpliga vilkor, hufvudsakligen å de inom landet ännu befintliga stora odlingsbara utmarker, bilda egna jordbruk; och skulle, enligt motionärernas åsigt, sådan upplåtelse af jord lättast låta sig verkställa derigenom, att kronodomänerna, i den mån de blefve lediga från arrendatorer och sedan större skogslotter undantagits, sönderdelades i mindre gårdar, hvilka emot en på 40 à 50 år stäld afbetalning och på i öfrigt så billiga vilkor som möjligt försåldes till sådana personer, som antingen icke förut egde några hemman eller endast mycket små sådana.

Vid handläggning af nämnda motioner har Riksdagen funnit den deri berörda fråga väl förtjena en opartisk och grundlig utredning.

Den lösa befolkningens inom landet stora tillväxt i antal, icke blott i städerna utan äfven på landsbygden, synnerligen i vissa trakter af Norrland, medför nemligen så afsevärda olägenheter och möjligen äfven vådor för kommunerna och samhället, att de, enligt Riksdagens åsigt, från statens sida påkalla vidtagande af åtgärder för att bereda denna befolkning en tryggare ställning och fastare binda densamma vid hemorten och fäderneslandet. Det af motionärerna angifna förslag härtill, hvilket åsyftar att åt så stor del som möjligt af denna befolkning bereda egna hem och mindre jordbrukslägenheter, synes innefatta det må hända verk sammaste medlet bland dem, som böra komma till användning för frågans lösning.

Utän tvifvel förefinnas jemväl många skäl att tillse, huru vida icke något kunde göras för att i större utsträckning, än nu kan ske, tillmötesgå den i vida kretsar bland våra obemedlade eller mindre bemedlade samhällsklasser obestriddigen befintliga, i sig sjelf sunda och naturliga trängtan efter att på drägliga vilkor komma i besittning af jord för att derigenom blifva i tillfälle att med sträfsamt arbete bilda sjelfständiga hem på egen torfva.

Riksdagen håller nemligen före, ej blott att en talrik befolkning af smärre, sjelfständiga jordbrukare är i hög grad egnad att gifva styrka och trygghet åt samfundsbyggnaden, utan äfven att den, förutsatt att den i sitt odlingsarbete ledes af goda föredömen, är i stånd att i många hänseenden på ett vida fullständigare och intensivare sätt tillgodogöra de i jorden slumrande krafterna, än som kan ske genom de större jordbruken; och äfven för dessa skulle det helt visst ofta vara en icke ringa fördel att i sitt granskap hafva att tillgå en stam af fria, bofasta arbetare, hvilka i de säkerligen alltid talrika fall, der deras egna små jordbruk icke toge deras egen och deras familjers fulla arbetskraft i anspråk, kunde till egen båtnad använda en del deraf i det större jordbrukets eller industriens tjänst.

I många fall lärer väl detta sistnämnda mål, såsom redan flerstädes skett, kunna och böra vinnas på enskild väg genom afsöndring från de större egendomarne af mera afsides belägna torplägenheter, men säkerligen torde det i talrika orter vid närmare pröfning af förhållandena befinnas lämpligt att derutöfver, i öfverensstämmelse med motionärernas förslag, beredas tillfällen till bildande af dylika smärre sjelfständiga jordbruk genom utskiftning i mindre lotter af sådana statsdomäner, som äro afsedda att försäljas, utan att statsverket därför behöfver betungas med några egentliga kostnader.

Men framför allt torde det för ett land sådant som vårt, der så

vidsträckta värderika marker ännu vänta på odlarens plog eller hacka, alldeles särskildt vara ett lufsintresse, att dessa marker snarast möjligt blifva använda till gagn och lycka ej blott för dem, som derå dana sig hem och arbetsfält, utan jemväl, direkt och indirekt, för hela samhället genom den ökade mängd produktiva krafter, som härigenom skapas och komma till verksamhet.

Med afseende härå anser sig Riksdagen kunna uttala den tanken, att ett statens ingripande i ändamål att främja, ordna och leda uppodlingen och bebyggandet af de vidsträckta, oupptagna, men odlingsvärda marker, som ännu finnas i vårt land och i all synnerhet i dess nordligaste delar, vore i hög grad önskvärdt och egnadt att på bästa sätt och inom kortaste tid förvandla dessa nu till en stor del öde och till föga nytta varande landsträckor till hem för en talrik och idog befolkning, den der säkerligen inom en ej allt för aflägsen framtid skulle genom ökad produktion, skatteförmåga och försvarskraft rikligen återgälda de kostnader, staten i början möjligen finge ikläda sig för kolonisationsarbetets främjande och ordnande. Den redan åstadkomna och under de närmaste åren ytterligare förestående storartade utvecklingen af kommunikationsmedlen i det öfre Norrland genom statsbanenätets utsträckning till dessa aflägsna trakter, hvilka, enligt sammanstämmande tillförlitliga upplysningar, erbjuda långt gynsamare förutsättningar för en lönande jordbruksnäring, än man i allmänhet, på grund af det nordliga läget, är benägen att antaga, innebär en särskild kraftig maning att snarast möjligt vidtaga nödiga åtgärder i den nyss angifna riktningen.

Sådana åtgärder, om de skola erhålla önskvärd planmessighet och blifva rätt ändamålsenliga, måste förutsätta en synnerligen noggrann och omfattande utredning af alla de efter lokala förhållanden vexlande omständigheter, som kunna inverka på frågans bedömande.

En utredning af så omfattande och mångsidig art lär dock endast genom Eders Kongl. Maj:ts föranstaltande kunna åstadkommas, och Riksdagen får för den skull anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vida icke genom statsmagternas försorg tillfälle kunde beredas för obemedlade och mindre bemedlade att på lämpliga vilkor bilda egna jordbruk, hufvudsakligen å inom landet ännu befintliga stora odlingsbara utmarker.

Stockholm den 14 maj 1891.

Med undersätlig vörndad.